

آموزش و تمرین

فارسی دوم ابتدایی

از مجموعه‌ی رشادت

مریم مرادی
مهرانگیز سلمانی

تا باز کنی در سعادت

همراه توایم با رشادت

فهرست

- ستایش ۵
- درس اول : کتابخانه‌ی کلاس ما ۷
- درس دوم : مسجد محله‌ی ما ۱۷
- درس سوم : خرس کوچولو ۲۸
- درس چهارم : مدرسه‌ی خرگوش‌ها ۳۹
- درس پنجم : چوپان درست کار ۴۸
- درس ششم : کوشا و نوشا ۶۰
- درس هفتم : دوستان ما ۷۱
- درس هشتم : از همه مهربان تر ۸۲
- درس نهم : زیارت ۹۵
- درس دهم : هنرمند ۱۰۶
- درس یازدهم : آزاد
- درس دوازدهم : فردوسی ۱۱۷
- درس سیزدهم : ایران زیبا ۱۲۷
- درس چهاردهم : پرچم ۱۳۷
- درس پانزدهم : نوروز ۱۴۷
- درس شانزدهم : پرواز قطره ۱۵۸
- درس هفدهم : مثل دانشمندان ۱۶۷

به نام خدا

مقدمه :

سپاس آفریننده‌ی مهربانی را که بار دیگر توفیق عطا نمود تا آموخته‌هایمان را به زیور تجربه و دانش بیاراییم و به فرزندان این سرزمین تقدیم کنیم.

کتاب **فارسی دوم ابتدایی از مجموعه‌ی رشادت**، کتابی است با رویکرد جدید آموزشی که نگارندگان بر آن بوده‌اند تا با وفاداری به اصول کلی و بنیادین کتاب درسی، با ارائه‌ی تمرین‌ها و پرسش‌های متفاوت و متنوع، علاقه یادگیری را در دانش‌آموز، نسبت به این درس مهم، برانگیزاند.

در این کتاب، مهارت‌های خوانداری و نوشتاری منطبق با کتاب درسی دوم ابتدایی در چند زمینه به تقویت آموزه‌های دانش‌آموز می‌پردازد که موجب تثبیت یادگیری در او می‌شود.

از آن جمله عبارتند از:

✿ تقویت مهارت‌های چهارگانه زبان‌آموزی (گوش دادن، صحبت کردن، خواندن و نوشتن)، با ارائه‌ی فعالیت‌های عملکردی، پیش‌درآمدی از متن درس در آغاز هر درس، خلاصه‌ی داستان‌های روان‌خوانی و حکایات کتاب و ...

✿ گسترش دایره‌ی واژگان دانش‌آموز و سعی در صحیح‌نویسی آن‌ها، با ارائه‌ی جدول واژه‌نامه و کلمات مهم املایی در آغاز هر درس.

✿ واژه‌آموزی و آشنایی با ساختار کلمات و توضیح نکته‌های زبانی - ادبی در بخش نکته‌های هر درس

✿ تقویت درک مطلب و مفاهیم داستانی و آشنایی با خلاصه‌نویسی داستان‌ها، با آوردن خلاصه‌ی داستان‌های هر فصل.

✿ تشویق به شعر خوانی و ترغیب به حفظ اشعار.

✿ تقویت دقت، قدرت انتخاب و سرعت عملکرد دانش‌آموز، با طراحی پرسش‌های چندگزینه‌ای.

✿ سرگرمی و در نهایت ارزشیابی دانش‌آموزان، با طراحی جدول‌های متقاطع متناسب با مفاهیم هر درس. باشد که این مجموعه‌ی آموزشی در راه ارتقای سطح یادگیری فرزندان این مرز و بوم مؤثر واقع گردد.

در پایان لازم می‌دانیم از خانم‌ها مریم مرادی و مهرانگیز سلمانی (مؤلفین)، آقای مهندس هادی عزیززاده (دبیر محترم مجموعه)، و خانم‌ها: سکینه مظاهری (حروف‌چین)، مینو سادات سطوت و ملیحه محمدی (گرافیک - صفحه‌آرا) و رضیه صفریان (تصویرگر) که در به ثمر رساندن این مجموعه زحمات زیادی متحمل شده‌اند، تشکر و قدردانی کنیم.

امیدواریم معلمان گرامی، دانش‌آموزان و اولیاء محترم با ارائه‌ی نظرات، انتقادات و پیشنهادهای خود ما را در غنی کردن این کتاب و ویرایش‌های بعدی یاری نمایند.

ما بدان مقصد عالی نتوانیم رسید هم مگر پیش نهد لطف شما گامی چند

انتشارات مبتکران

ستایش

بی نامِ تو، نامه کی کنم باز

ای نامِ تو بهترین سر آغاز

جز نامِ تو نیست بر زبانم

ای یادِ تو مونس روانم

«نظامی»

معنی ابیات:

بی نام تو، نامه کی کنم باز

ای نام تو بهترین سر آغاز

ای خدایی که برای انجام هر کاری، اسم تو بهترین شروع است. بدون این که اسم تو را به زبان بیاورم، کی نامه (کتاب) را باز کنم؟

جز نام تو نیست بر زبانم

ای یاد تو مونس روانم

ای خدایی که یاد تو همیشه همدم روح و جان من است. به جز نام تو، نام کس دیگری بر زبانم نیست.

نظامی گنجوی، یکی از شاعران معروف کشورمان، ایران، است. نظامی شعرهای خیلی زیبایی سروده است که یکی از آن‌ها داستان زیبای «لیلی و مجنون» است که با این دو بیت زیبا آغاز می‌شود.

کلمات مهم املائی

بهترین - سر آغاز - نامه - مونس - روان -
 جز - مهربان - شروع - نشاط - اکنون -
 سپاسگزار - پروردگار - فرزند - خانواده‌ام -
 کشور - عزیز - انجام - موفق

واژه نامه

مونس: همدم، یار

موفق: پیروز

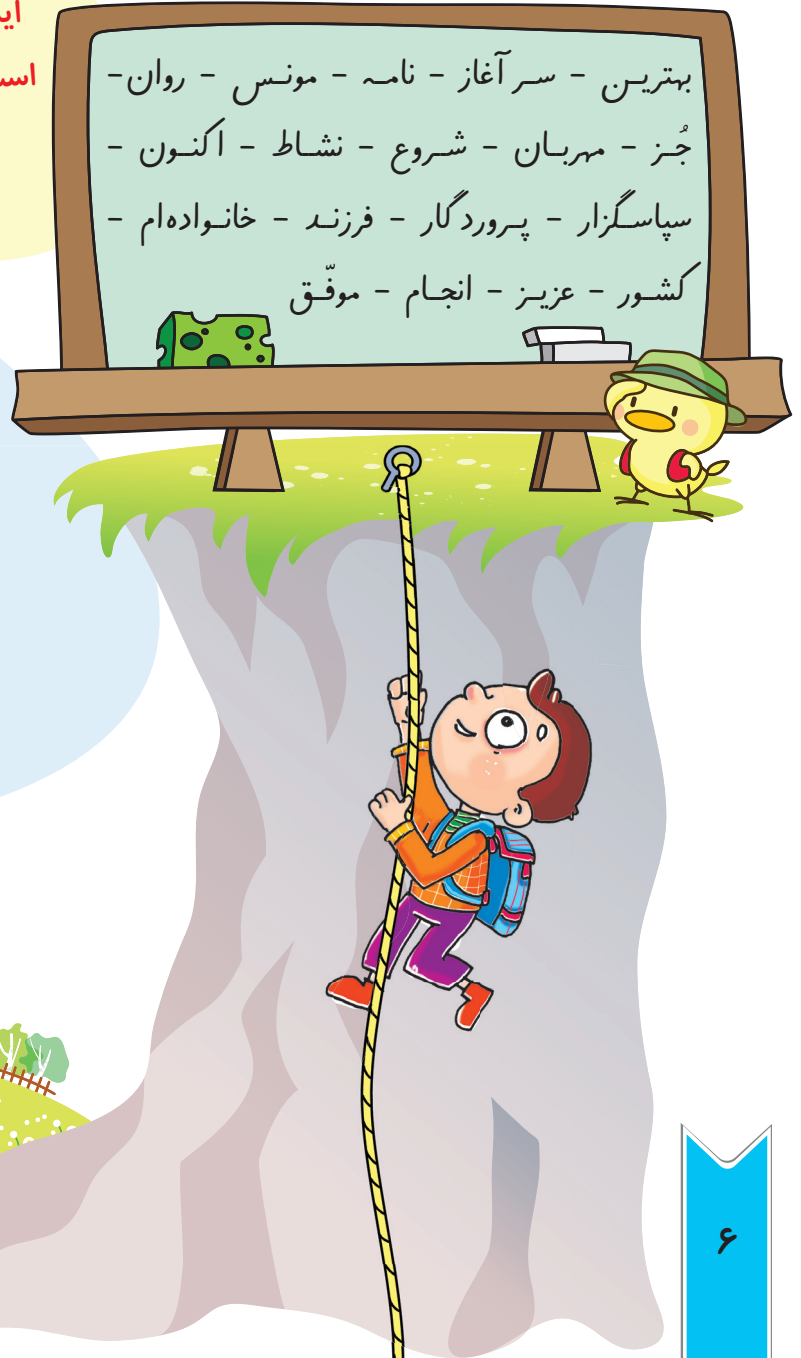
سر آغاز: شروع، ابتدا

نام: اسم

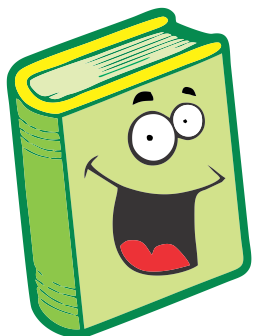
یاری: کمک

روان: روح، جان

اکنون: حالا

درس اول: کتابخانه‌ی کلاسی ما

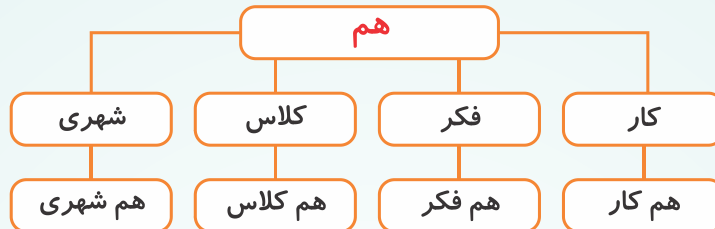

کتاب خوب مانند دوست خوب است که می‌تواند به ما خیلی کمک کند. کتاب خوب را هم مانند دوست، پس از هم‌فکری و مشورت با بزرگ‌ترها، انتخاب می‌کنیم. همه‌ی نوشته‌ها در رایانه، کتاب‌ها و مجله‌ها برای ما مناسب نیستند. بهتر است کتاب‌ها و مجله‌های ویژه‌ی خودمان را بخوانیم.

نکته‌ها

۱- پیشوند «هم» به اوّل بعضی از کلمه‌ها اضافه می‌شود و یک کلمه‌ی غیرساده‌ی معنی‌دار می‌سازد که معمولاً به معنی مشارکت در کاری است.

✿ همکار یعنی کسانی که کار مشترک دارند.

✿ هم‌شهری یعنی کسانی که شهر مشترک دارند.

✿ هم‌دست، هم‌خانه، هم‌دل، هم‌مسیر، هم‌پایه، هم‌وطن، هم‌اندازه، هم‌درد، هم‌سال و هم‌شاگردی از این دست کلمات هستند.

۲- بعضی از کلمه‌ها به نشانه‌ی (هـ) که صدای (ی) می‌دهد، ختم می‌شوند، در این صورت می‌توانند با «ای» ترکیب شوند. مانند:

تازه‌ای - ساده‌ای - پرنده‌ای - دیده‌ای - نماینده‌ای - کتابخانه‌ای - روزنامه‌ای - کارخانه‌ای و...

ولی کلماتی که صدای آخر آن‌ها (هـ) نیست، با (ی) ترکیب می‌شوند. مانند:

✿ درختی، مادری، مشهدی، آسانی، خوردنی، ایرانی، کوهی و...

در نوشتن کلمات، باید به شباهت نشانه‌ی (هـ) و صدای (ا) صدای (هـ) را در نظر گرفت.

دقت کنیم. کلمه‌هایی که صدای (هـ) دارند با (ی) ترکیب می‌شوند.

✿ کوهی - راهی - پادشاهی - سیاهی - چاهی - کوتاهی -

هم گروهی و ...

تمرین‌های عملکردی

۱- با توجه به متن درس، جمله‌های صحیح را با رنگ کردن و جمله‌های غلط را با رنگ کردن نشان بده.

• برای یافتن پاسخ پرسش‌های خود، باید فقط به رایانه مراجعه کنیم.

• آخر کتاب فارسی، نام کتاب‌های مناسبی برای دانش‌آموزان نوشته شده است.

• کتاب خوب مانند دوست خوب است.

• بدون هم‌فکری و مشورت با بزرگ‌ترها می‌توانیم کتاب خوب را انتخاب کنیم.

۲- چگونه می‌توانیم پاسخ پرسش‌های خود را پیدا کنیم؟ آن‌ها را در جای خالی بنویس.

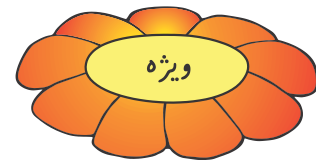
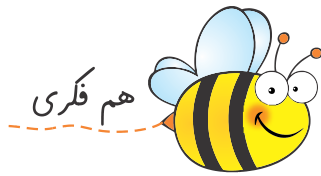
ما پاسخ پرسش‌های خودمان را از

.....	و	.....
.....	و	.....

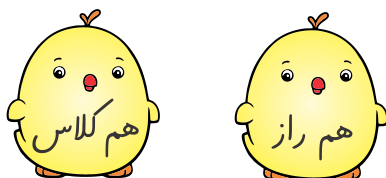
می‌توانیم پیدا کنیم.

۳- کلمه‌های هم معنی را به یکدیگر وصل کن.

۴- جاهای خالی را با کلمه‌های داده شده، کامل کن.

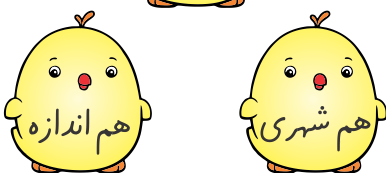

• کسانی که یک راز مشترک دارند، ..... هستند.

• کسانی که یک گروه مشترک دارند، ..... هستند.

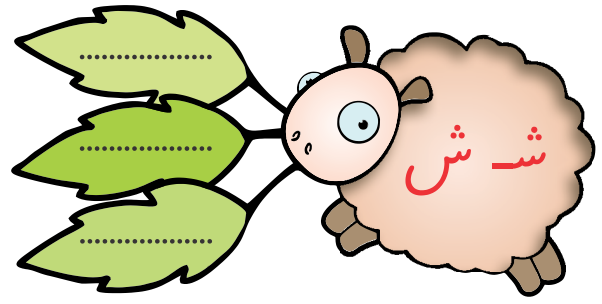
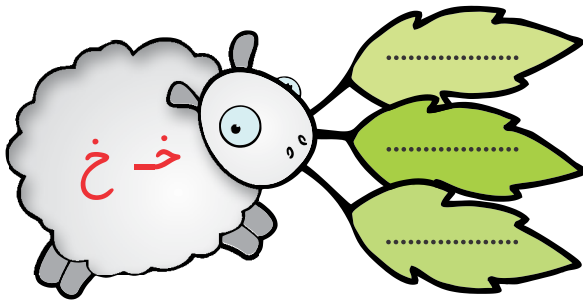
• کسانی که یک کلاس مشترک دارند، ..... هستند.

• کسانی که در یک شهر زندگی می‌کنند، ..... هستند.

• چیزهایی که اندازه‌ی یکسان دارند، ..... هستند.

۵- با توجه به متن درس، کلمه‌هایی را که نشانه‌ی (شدش) یا (خخ) دارند، پیدا کن و بنویس.

۶- تا به حال عضو کتابخانه‌ای بوده‌ای؟

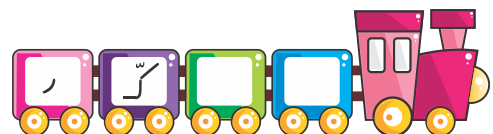
• چه کتاب‌هایی را مطالعه می‌کنی؟

• می‌توانی در مورد قوانین کتابخانه دو سطر بنویسی؟

.....

.....

۷- با توجه به متن درس، حروف جا افتاده‌ی کلمات زیر را بنویس.

۸- کلمه‌هایی را که می‌توانند با «ای» ترکیب شوند، در این دفترچه‌ی یادداشت، بنویس.

(ای) (ی)

دفتر - زمزمه - کوتاه - غصه - پژمرده - راه - نامه - نگاه - کوه - ماه - زادگاه - کتابخانه - لانه - ستاره

۹- با هر کدام از کلمه‌های زیر، یک ترکیب جدید بساز. مانند نمونه:

خنده   دفتر   نماینده   ساعت

نماینده‌ی کلاس   ساعت مینا

سایه   نگاه   لانه

شعر زیبای **یار مهربان** را با دوستانت بخوان و حفظ کن.

یار مهربان

دانا و خوش بیانم

من یارِ مهربانم

با آن که بی‌زبانم

گویم سخن فراوان

من یارِ پند دانم

پندت دهم فراوان

با سود و بی‌زیانم

من دوستی هنرمند

من یارِ مهربانم

از من مباش غافل

(عباس یمنی شریف)

واژه نامه

خوش بیان: خوش صحبت

زیان: ضرر

فراوان: بسیار، زیاد

غافل: بی‌خبر

پند: نصیحت

مباش: نباش

یار: دوست

بی‌زیان: مفید

سود: فایده

پرسش‌های چند گزینه‌ای

۱- آخر کدام یک از کلمه‌های زیر با «گروه» یکسان است؟

- ساده (۱)
  سیاه (۲)
  ایستاده (۳)

۲- کدام یک از کلمه‌های زیر می‌تواند با «ای» ترکیب شود؟

- پرنده (۱)
  روباه (۲)
  نگاه (۳)

۳- جمله‌ی ناتمام زیر با کدام گزینه، کامل می‌شود؟

بچه‌ها به کتاب‌ها، مجله‌ها و افراد دانا اشاره کرده .....

- بودیم (۱)
  بودند (۲)
  بود (۳)

۴- کدام یک از کلمه‌های زیر، می‌تواند با «هم» ترکیب شود و کلمه‌ی جدید بسازد؟

- نظم (۱)
  پیدا (۲)
  اندازه (۳)

۵- پیشنهاد یعنی:

- مشورت (۱)
  گروه (۲)
  نظر (۳)

۶- مخالف کلمه‌ی «پایین» در کدام گزینه آمده است؟

- زیر (۱)
  کوتاه (۲)
  بالا (۳)

۷- کدام کلمه برای جای خالی مناسب است؟

از من مباش ..... من یار مهربانم

- دور (۱)
  غمگین (۲)
  غافل (۳)

۸- آموزگار گفت: «کتابِ خوب، مانند ..... است.»

- یک معلم (۱)
  یک دوستِ خوب (۲)
  یک هم‌فکر خوب (۳)

۹- به کسانی که در یک سال به دنیا آمده‌اند، چه می‌گویند؟

- هم‌قد (۱)
  هم‌کلاس (۲)
  هم‌سال (۳)

۱۰- با توجه به متن درس، کدام گزینه نادرست است؟

- (۱) بادِ خنکی می‌وزید و هوا مُلایم بود.
- (۲) معلّم با هر دانش‌آموزی که وارد کلاس می‌شد، سلام و احوال‌پرسی می‌کرد.
- (۳) همه‌ی نوشته‌ها در رایانه، کتاب‌ها و مجله‌ها برای ما مفید است.

پاسخ تشریحی پرسش‌های چند گزینه‌ای:

۱- گزینه (۲)

۲- گزینه (۱)

🌸 پرنده + ای ← پرنده‌ای

🌸 روباه + ی ← روباهی

🌸 نگاه + ی ← نگاهی

۳- گزینه (۲) بچه‌ها به کتاب‌ها، مجله‌ها و افراد دانا اشاره کرده بودند.

۴- گزینه (۳) هم + اندازه ← هم‌اندازه

۵- گزینه (۳) پیشنهاد یعنی نظر، عقیده

۶- گزینه (۳) مخالف کلمه‌ی «پایین»، «بالا» است.

۷- گزینه (۳)

🌸 از من مباش غافل من یار مهربانم

۸- گزینه (۲) کتابِ خوب مانند یک دوستِ خوب است.

۹- گزینه (۳)

۱۰- گزینه (۳) همه‌ی نوشته‌ها در رایانه، کتاب‌ها و مجله‌ها برای ما مفید نیست.

جدول و سرگرمی

۱- یار مهربان

۲- همان معلّم است.

۳- سپاس‌گزاری

۴- به کسانی که در یک گروه هستند، ..... می‌گویند.

۵- مخصوص

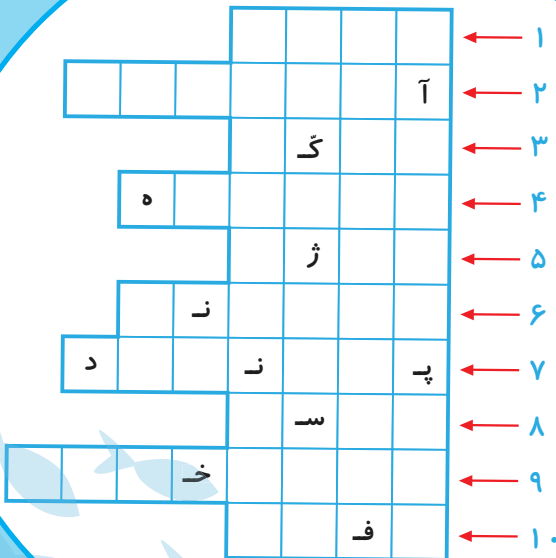
۶- می‌توانیم پاسخ‌های پرسش‌هایمان را از آن پیدا کنیم.

۷- نظر و عقیده

۸- کتاب خوب مانند ..... خوب است.

۹- محلّ زندگی کتاب‌ها

۱۰- با فایده

درس دوم: مسجد محله‌ی ما

کار بنایی مسجد تازه تمام شده بود و مردم برای اولین بار می‌خواستند نماز را به جماعت در مسجد بخوانند.

بعد از نماز، امام جماعت از کسانی که در ساختن مسجد، کمک و همکاری کرده بودند، تشکر کرد و گفت: «مسجد خانه‌ی خداست، وقتی برای خواندن نماز به مسجد می‌آییم، از حال یکدیگر با خبر می‌شویم و باهم فکری، می‌توانیم کارهای خوب و بزرگ انجام بدهیم.»

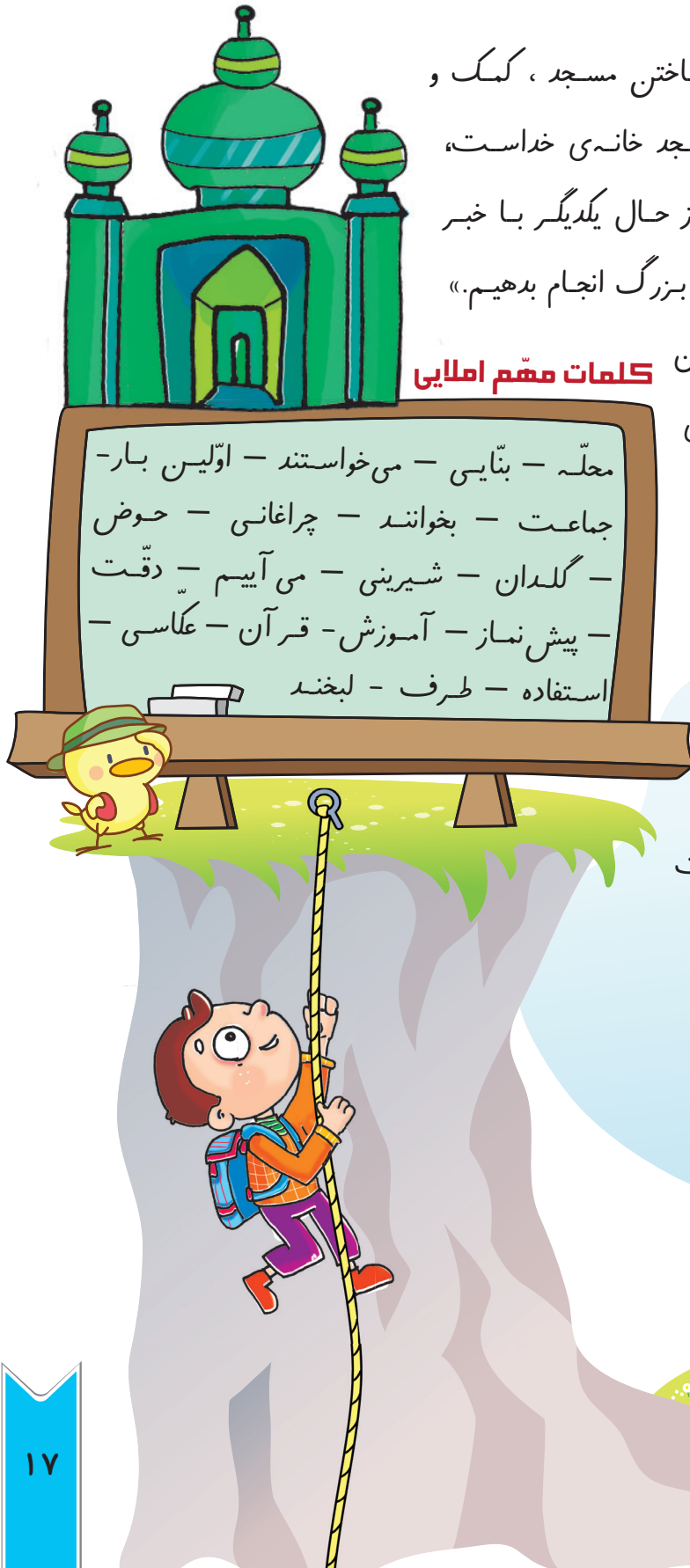
من فکر می‌کردم، مردم فقط برای نماز خواندن به مسجد می‌آیند؛ نمی‌دانستم که در مسجد محله‌ی ما، کلاس‌های آموزش قرآن، نقاشی، رایانه و عکاسی برگزار می‌شود.

کلمات مهم املائی

محله - بنایی - می‌خواستند - اولین بار -
 جماعت - بخوانند - چراغانی - حوض
 - گلدان - شیرینی - می‌آییم - دقت
 - پیش‌نماز - آموزش - قرآن - عکاسی -
 استفاده - طرف - لبخند

واژه نامه

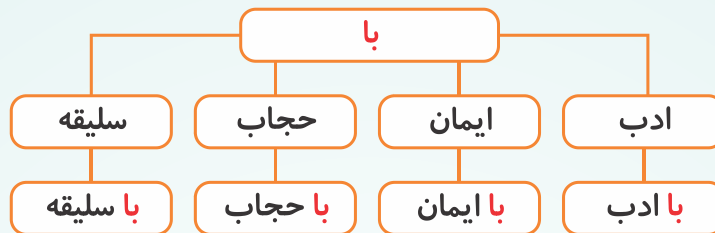
خوشحال: شاد
 جماعت: دسته جمعی
 همکاری: مشارکت
 کمک: یاری
 پیش‌نماز: امام جماعت
 سخنان: حرف‌ها
 رایانه: کامپیوتر

نکته‌ها

۱- پیشوند «با» به بعضی از کلمه‌ها اضافه می‌شود و کلمه‌ی غیرساده‌ی معنی‌داری می‌سازد که اغلب به معنی دارندگی و دارا بودن است.

❁ با ادب یعنی کسی که ادب دارد.

❁ با ایمان یعنی کسی که ایمان دارد.

❁ به کسی که حجاب دارد، با حجاب می‌گویند.

❁ به کسی که سلیقه دارد، با سلیقه می‌گویند.

با ارزش، با نظم، با سواد، با اهمّیت، با غیرت، با معرفت، با مزه، با استعداد و با دقت، از این نوع کلمه‌ها هستند.

۲- نشانه‌ی (و) در کلمات زیر صدای (او) می‌دهد.

دود، آموزش، کودک، روستا، روز، گوش، آموزگار و...

نشانه‌ی (و) در کلمات زیر صدای (واو) می‌دهد.

وارد، هوا، احوال‌پرسی، ورزش، توانایی، مشورت و ...

نشانه‌ی (و) در برخی از کلمات صدای (اُ) می‌دهد.

مانند: خورشید، دو، موضوع، دوباره، خود، خودکار، خوش حال و...

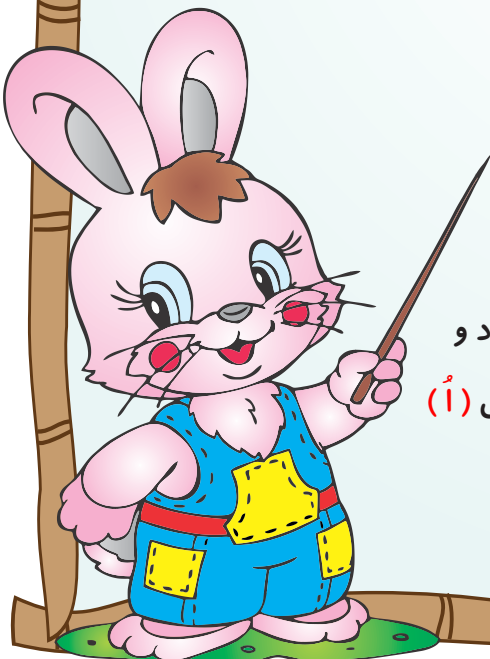
و در بعضی از کلمه‌ها صدا ندارد. مانند:

خواهر، خواب، می‌خواهم، خواستن، استخوان، خواهش و ...

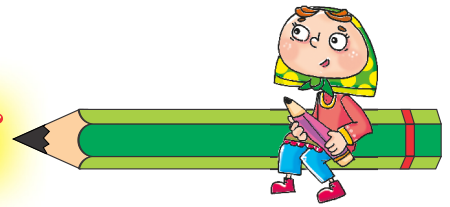
در ترکیب‌هایی مانند پدر و مادر، شب و روز، سرد و گرم، داد و

بیداد، هفتاد و یک، بالا و پایین و... نشانه‌ی (و) را باید با صدای (اُ)

بخوانیم.

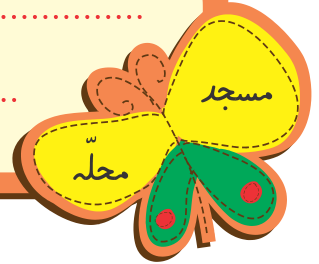
تمرین‌های عملکردی

۱- با کلمه‌های زیر، جمله‌های زیبا بساز.

.....

.....

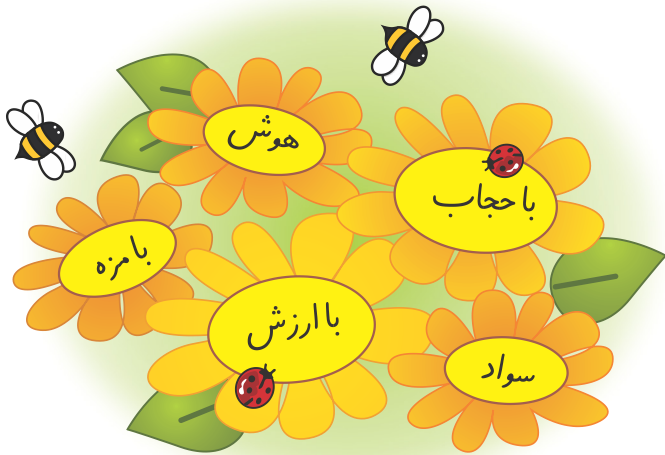
۲- با کلمه‌های درهم ریخته‌ی صندوقچه، جمله‌ی کامل بنویس.

۳- در جدول زیر، کلمه‌هایی را که حروف شبیه به هم دارند، مثل هم رنگ کن.

کتاب	جمع	عکاسی	مجلّه
مسجد	منظم	مجلات	جماعت
کتاب‌خانه	عکس	نظم	سجده

۴- جاهای خالی را با کلمه‌های داخل گل‌ها، کامل کن.

..... یعنی کسی که حجاب دارد.

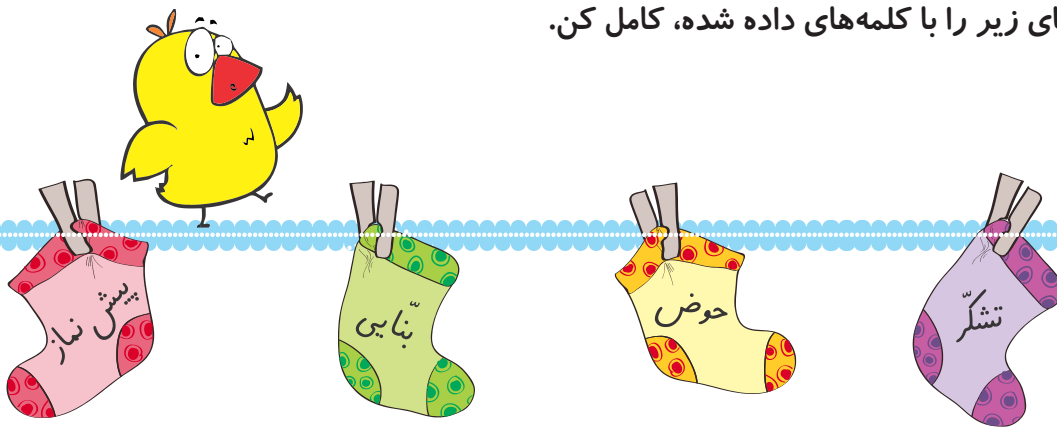
..... باسواد یعنی کسی که ..... دارد.

..... یعنی چیزی که ارزش دارد.

..... باهوش یعنی کسی که ..... دارد.

..... یعنی چیزی که مزه دارد.

۵- جمله‌های زیر را با کلمه‌های داده شده، کامل کن.

● آن‌ها گل‌دان‌های پُر گلی را که آورده بودند، کنار ..... قرار دارند.

● من با دقّت به حرف‌های ..... گوش دادم.

● کار ..... مسجد، تازه تمام شده بود.

● امام جماعت از هم‌سای کسانی که در ساختن مسجد کمک کرده بودند، ..... کرد.

جدول و سرگرمی

۱. کسی که گندم‌های زرد قشنگ را کاشته است.
۲. از خصوصیت‌های نانوا
۳. مأمور راهنمایی و رانندگی در آن جا نظم و ترتیب ایجاد کرده است.
۴. تمیز
۵. شیرینی فروش
۶. میزی که در نزدیکی ماست.
۷. کسی که کلید می‌سازد.
۸. شغلی که نیاز به آتش دارد.
۹. ساختمان ساز
۱۰. مخالف روشن

					ک	۱
	ز					۲
	ن			پ		۳
		ز				۴
					ق	۵
				ن		۶
			د			۷
	ی				آ ه	۸
						۹
				ش	خ	۱۰

